

SOS RACISME-CATALUNYA PROPOSTES AL GOVERN D'ENTESA

GENER 2007

PRESENTACIÓ

SOS Racisme-Catalunya és una associació que lluita en defensa dels drets humans i que des del 1989 treballa per combatre el racisme i la xenofòbia. L'**objectiu del present document** és presentar elements d'anàlisi i propostes en un moment històricament important en el que els propers anys són fonamentals: la immigració continuarà essent un element constitutiu de la nostra societat i els fills i filles de persones immigrades -que ja no són immigrants i en molts casos tampoc estrangers- tindran una presència creixent.

La igualtat d'oportunitats i no només de drets serà cada cop més un repte central. Tenim una oportunitat per rescatar de l'oblit a un col·lectiu del qual últimament es parla poc: el poble gitano. Cal avui una mirada global i a llarg termini, plantejar-nos quin model de Catalunya estem construint, junt amb actuacions polítiques concretes.

Com a organització antiracista la nostra responsabilitat passa per una interlocució continuada amb el nou Govern i el nou Parlament que ens permeti intercanviar punts de vista i fer un seguiment del programa de govern, des de la necessària distància crítica quan calgui, però també des de la voluntat de sumar esforços sempre que sigui possible.

INTRODUCCIÓ

A l'any 2003 des de SOS Racisme vam fer arribar el nostre document de propostes al govern tripartit de la Generalitat. En aquell moment les nostres propostes reclamaven una aposta decidida per lluitar contra el racisme i la xenofòbia transversalment, i alertàvem que fèiem tard per abordar algunes qüestions referents a la immigració i de la importància de començar a construir un model de societat pels futurs anys cohesionat i just socialment.

Tot i que aquests darrers anys s'han impulsat programes i plans fonamentals per treballar per aquest model, com per exemple: l'augment dels pressupostos socials, la llei de barris, les propostes en educació, el Pla per la Ciutadania o el mateix Estatut que incorpora el principi de l'antiracisme i el capítol de drets i deures de les persones, creiem fonamental una aposta molt més ferma. Una aposta que es tradueixi en una acció transversal de govern i no iniciatives impulsades per cada conselleria, i en accions i programes concrets en la lluita contra el racisme i la xenofòbia basades en la igualtat de drets i oportunitats per totes les persones que viuen a Catalunya.

S'han perdut oportunitats com la incorporació del dret al vot com a principi en l'Estatut, reformular el concepte de ciutadania lligat a la residència o en el fet de consolidar uns programes del Pla per la Ciutadania que disten força d'assolir els principis i voluntats polítiques recollides en el seu preàmbul i justificació, en el que si es mostra un avenç important i ferm per apostar per la integració real.

En altres ocasions la situació no ha canviat gens i es mantenen les mateixes discriminacions. Per exemple en matèria de menors immigrants deseparats s'ha mantingut la mateixa política basada en l'estigmatització del col·lectiu i en els

anomenats retorns: repatriacions sense garanties, una situació que es pot veure agreujada amb l'arribada de menors subsaharians al país. I en altres casos com en els presumptes maltractaments d'agents policials malgrat la continua interlocució i diàleg amb els responsables no podem parlar d'un canvi positiu de la situació.

Per aquests motius, moltes de les nostres propostes són les mateixes que fa tres anys però hem volgut analitzar novament la situació i adequar a les nostres demandes i propostes a la realitat d'aquests últims anys.

ANÀLISI DE LA SITUACIÓ

- L'antiracisme no es pot reduir al tema de la immigració:

L'antiracisme no es pot reduir al tema de la immigració. Cal tenir en compte la discriminació històrica que viu el poble gitano i la presència creixent de fills i filles de persones immigrades. La igualtat d'oportunitats, i no només de drets, serà cada cop més un repte central. L'aplicació de les normatives europees antidiscriminatòries, així com garantir una política d'igualtat d'oportunitats en matèria d'educació i laboral són imprescindibles si apostem per aquests ciutadans del futur i per una societat catalana cohesionada.

La implementació d'un pla general del poble gitano és un bon començament, però cal que aquestes polítiques per lluitar contra la discriminació siguin transversals i no quedin aïllades a la Conselleria d'Acció Social i Ciutadania.

Hi ha temes específicament lligats a la immigració. Aquesta ja és un fet estructural a les societats europees actuals i també un fet necessari. Com a tal cal afrontar-lo, contribuint a la seva normalització i obrint vies d'incorporació a la ciutadania plena. El marc legal estatal: la llei d'estrangeria i el seu reglament és injust i discriminatori i les seves conseqüències repercuteixen òbviament en l'àmbit autonòmic i municipal. Les situacions d'exclusió social i d'explotació laboral que crea, i les actituds socials de rebuig que provoca, es manifesten i recauen en les administracions més properes, tant autonòmiques com municipals.

- El context normatiu i polític en estrangeria és inconstitucional, discriminatori i antidemocràtic:

Les discriminacions derivades de la llei i la política d'estrangeria i dels canvis promulgats a la llei de bases de Règim locals i de Procediment administratiu, malgrat el canvi de govern estatal, s'han mantingut i són una font d'exclusió social i de vulneracions de drets humans a casa nostra.

En aquest sentit les competències en l'Estatut no impliquen un possible canvi de rumb i més be proposen tímidament una col·laboració en els tràmits i fixació dels contingents. La realitat marca que cal un nou plantejament i que des de el Govern de Catalunya cal fer de lobby per promoure aquest canvi a més de polítiques que avancin en el reconeixement com a ciutadans i ciutadanes de la població immigrada i que contrarestin les conseqüències del marc legal i polític estatal. Això vol dir coordinar un pla d'acollida, buscar fórmules que minimitzin l'exclusió social i l'explotació laboral a les que es veuen abocades moltes persones en situació administrativa irregular, trobar una sortida a les persones amb ordre d'expulsió, etc. També vol dir avançar en el debat i no centrar-se en controls de fluxos (que com hem dit abans, les competències no són clares) sinó en polítiques d'integració i accés a la ciutadania.

- **L'apartheid jurídic es consolida i s'agreuja per normatives a nivell local:**

Aquest darrer any hem vist com aquest apartheid jurídic determinat per la política d'estrangeria s'ha vist agreujat a partir de normatives locals que intenten regular tot allò referent a la convivència, ús dels espais públics, ubicació d'oratoris, regulació dels ajuts socials a partir de la norma sancionadora, vinculant de forma més o menys explícita la immigració amb problemes com l'incivisme o les despeses socials i retallant i limitant drets de les persones immigrades. Aquestes iniciatives locals posen en perill la cohesió social i reforcen els tòpics que fonamenten el racisme social.

Creiem necessari que des de el govern de la Generalitat s'impulsi un debat entre administracions, es reforci un marc legal comú (lleis de serveis socials, plans de convivència, regulació d'oratoris des de afers religiosos) que garanteixi la igualtat de drets i oportunitats per tota la població, siguin o no nacionals i que apostin pel pacte i diàleg social.

- **Per lluitar contra el racisme social cal un augment i millor gestió de les polítiques socials i pedagogia activa per part dels responsables polítics :**

Des de SOS Racisme veiem amb preocupació com les manifestacions i els espais del racisme social s'amplien i es diversifiquen: així es constaten accions xenòfobes subtils fins les brutals agressions físiques, situacions que es donen des d'un camp de futbol a l'aula d'una escola.

És cert que hi ha hagut un avenç en les polítiques socials, però cal arribar a la despesa de la mitja europea i coordinar millor les diferents iniciatives, a la vegada que vetllar per la no privatització dels serveis.

En les últimes campanyes electorals, s'ha fet una utilització política electoralista del tema de la immigració molt perillosa que esperem (encara que amb poca esperança) no es torni a repetir en les eleccions municipals.

Veiem amb especial preocupació l'aparició de forces polítiques xenòfobes, com la Plataforma per Catalunya, però sobre tot com molts dels seus arguments són utilitzats per altres partits anomenats de centre o fins i tot d'esquerra. Aquestes forces xenòfobes no s'aïllen silenciament el tema de la immigració a les campanyes, ni molt menys amb la incorporació d'aquests arguments al discurs dels partits democràtics (un dels factors que a França va fer pujar el Front Nacional a la dècada dels 90), sinó abordant les causes (problemes socials, desconexió entre la classe política i la ciutadania) que afavoreixen el seu creixement, i fent pedagogia normalitzadora del fet migratori des de partits i institucions.

- **Cal avançar en polítiques de ciutadania:**

El fet migratori no es pot gestionar només des de la perspectiva de política d'estrangeria i regulació del mercat laboral, cal avançar en polítiques que permetin l'accés a la ciutadania d'aquelles persones que ja resideixen en els nostres municipis. Això vol dir lligar el concepte de ciutadania a la residència i fer efectiu i posar en pràctica aquest principi en les polítiques. No n'hi haurà una real integració de les persones immigrades sense aquest reconeixement com a ciutadans i ciutadanes i sabent que això implica moltes qüestions, no per això podem deixar d'incidir que el reconeixement del dret al vot és fonamental.

Coincideixen en aquests moments diferents fases del procés migratori: fills i filles de famílies immigrades nascuts aquí, persones que arriben a través del reagrupament familiar, junt amb noves arribades. Aquesta coincidència es mantindrà en els pròxims anys, i per tant cal elaborar respostes diversificades per a una realitat que és heterogènia a la vegada que cal incorporar a la població d'acollida en aquestes polítiques d'integració, entenent que és un procés mutu.

- **Per lluitar amb èxit contra el racisme, cal reconèixer la seva existència i el seu abast:**

Constatem la manca de referència al racisme en tota la campanya electoral, en els programes i en el període posterior a les eleccions. Demanem que la lluita contra el racisme sigui un dels objectius prioritaris de Govern i així s'expliciti en les declaracions públiques, com en el programa de govern.

- **La construcció de la cohesió social s'ha de treballar des del Govern i un dels principis rectors ha de ser la participació real de tots els agents socials implicats:**

Creiem fonamental que les diferents iniciatives polítiques comptin amb la participació en la seva elaboració, implementació i avaluació dels agents socials implicats. El treball en xarxa és fonamental per poder garantir una acció en el territori.

PROPOSTES

- 1 Incloure la lluita contra el racisme i la xenofòbia com una de les prioritats de govern.** Que consti com a tal en programes, declaracions públiques, etc.
- 2 Tractar l'antiracisme més enllà de la immigració.** Tenir en compte fills i filles de persones immigrades, poble gitano, actituds socials. Per a l'assumpció social de la composició actual de la societat catalana, cal normalitzar que hi ha catalans negres, catalans musulmans, etc.
- 3 Avançar a Catalunya la transposició de la Directiva europea antidiscriminatòria 2000/43/CE,** relativa a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte entre les persones, independentment del seu origen racial o ètnic. La directiva no abasta el conjunt de problemes, però és un primer pas positiu en la lluita contra la discriminació. El govern de Catalunya hauria de ser cap davanter en assumir i marcar les línies d'incorporació de la directiva més enllà del que es faci a nivell estatal.
- 4 Actuar davant la denúncia de les situacions de discriminació.** Per una banda, informant de la possibilitat de denunciar i dels canals corresponents (com les oficines d'informació i denúncies de SOS Racisme); per altra, protegint les persones que denunciïn (en el treball, agressions racistes, etc.).
- 5 Pel que fa a immigració, fer-ne un tractament integral i a llarg termini basat en la igualtat de drets:**
 - Coordinar les polítiques de les diferents Conselleries (ensenyament, sanitat, acció social), però sense crear serveis específics (com a norma general) per a població immigrada

- Assumir-la com una realitat que requereix un reajustament de la societat però que no és en ella mateixa un problema (com per exemple que hi hagi més gent gran i per tant calgui adequar determinats serveis)
- Abordar-la en positiu. Constatar les insuficiències, tant en el marc legal com en les polítiques socials, i dur a terme solucions concretes.
- Centrar la política d'immigració i la lluita contra el racisme en la igualtat de drets i d'oportunitats. Posar l'accent en plans d'acollida, polítiques d'integració i d'accés als drets socials i polítics, en definitiva a la ciutadania, més que en el control de fluxos.

6 Continuar avançant en les polítiques socials:

- Augmentar de forma general els pressupostos socials per a tota la població, equiparant-los a la mitjana de la Unió Europea, com a mesura per frenar el racisme social i garantir la igualtat d'oportunitats.
- Continuar amb la llei de barris, coordinant una intervenció comunitària que permeti millorar l'espai però també les condicions generals de vida dels seus habitants.
- Desenvolupar la llei de serveis socials i vetllar per la no privatització d'aquest àmbit.

7 Reconèixer els límits de la contractació en origen i la manca de vies d'entrada legal. Actuar en conseqüència. El fracàs dels contingents i la inadequació de la llei d'estrangeria al mercat laboral (lentitud, burocràcia, impossibilitat de seleccionar els treballadors), patents per exemple en la contractació de persones que tenen cura de malalts i gent gran, aboquen a moltes persones a l'entrada irregular. Cal reconèixer aquesta situació i intentar pal·liar-la, permetent que es puguin contractar i regularitzar persones que viuen aquí en situació irregular sense que hagin de tornar al seu país d'origen a recollir el visat.

8 Sancionar l'explotació laboral. Cal un augment del nombre d'inspectors de treball i la creació d'un cos d'inspecció de treball específic, amb formació específica, que sancioni l'explotació laboral sense perjudici dels drets dels treballadors, i distingeixi aquells casos en què la contractació no ha estat possible degut a les restriccions de la llei d'estrangeria. En les contractacions efectuades per la Generalitat de Catalunya, proposem que el control de les empreses s'estengui a les subcontractades, ja que molts cops l'empresa contractada compleix la normativa laboral però no les que aquesta empresa subcontracta.

9 Protecció dels drets dels menors estrangers. Vetllar perquè la condició de menor sigui sempre prioritària a la d'estranger, tal com disposa el dret internacional. Assumir la tutela dels menors desemparats des de un primer moment, garantir-los el dret a l'educació i la formació així com uns centres adequats i normalitzats dins el circuit d'atenció a la infància. Cal garantir escrupolosament que els retorns a les seves famílies es facin prioritzant l'interès del menor i amb garanties, a més de garantir el dret del menor a la seva defensa jurídica per part d'un advocat tal com ja han explicat diverses sentències.

10 Educació i formació: És evident la necessitat d'un augment significatiu de recursos econòmics i humans i aprofundir en les iniciatives del darrer any.

- Impulsar més plans d'acollida (aprenentatge de la llengua, bàsicament) per a tots els nivells, en quantitat suficient, adaptats a l'alumnat (p.ex. a les diferents llengües d'origen) i integrats en els centres (dins de la plantilla sempre que sigui possible).
- Incorporar plans d'educació antiracista (que inclou l'educació intercultural però va més enllà) per a tots els nivells. Integració de l'eix antiracista en els llibres de text.
- Afavorir la participació de pares i mares d'alumnat estranger a les AMPAs.
- Augmentar la xarxa de mediadors i intèrprets (que en municipis petits podrien compartir-se amb els serveis sanitaris) vinculada als Centres de Recursos Pedagògics.
- Elaborar estudis periòdics sobre l'impacte de la immigració en l'àmbit de l'ensenyament. Conèixer quin és el grau d'accés d'alumnat estranger i gitano, i de fills i filles de famílies immigrades, als estudis post-obligatoris, i intervenir quan calgui per garantir la igualtat d'oportunitats.
- Garantir l'escolarització en tots els nivells, no només en l'educació obligatòria com diu la llei d'estrangeria, especialment en educació infantil, formació ocupacional i batxillerat. Garantir l'accés de tots els joves immigrants als cursos de formació laboral del Servei d'Ocupació de Catalunya sigui quina sigui la seva situació administrativa.
- Apostar per l'escola pública fent comissions de matriculació que evitin la formació de centres guetto i continuar coordinant amb les concertades la seva obligació d'acollir alumnat d'origen immigrant.

11 Sanitat:

- Garantir la universalitat de l'accés als serveis sanitaris, amb especial atenció a les persones que en puguin quedar excloses per no estar al padró municipal (caldrà fer-ne un seguiment de les persones amb ordre d'expulsió arribades aquests mesos)
- Promoure el coneixement de la informació bàsica (vacunacions, revisions, etc.) entre la població immigrada.
- Ampliar els serveis d'intèrpret i, si cal, de mediació cultural en els centres on siguin necessaris.

12 Habitatge:

- En general, calen polítiques que el considerin com una necessitat bàsica i un dret i no com un producte de mercat sotmès a la lliure especulació. Implementar el Pla d'habitatge, dotar-lo de suficients recursos i fer-ne un seguiment i avaluació.
- Evitar la segregació urbanística i l'exclusió social que provoca l'amuntegament de persones en pisos de petita mida a partir de trobar solucions a les causes que ho provoquen i no a partir de normatives sancionadores que apostin per revisar i limitar els criteris en l'empadronament per les conseqüències que això comporta per les persones en situació irregular.
- Lluitar contra la discriminació per part de particulars i immobiliàries i contra l'abús d'alguns propietaris, aplicant l'exigència de cèdula d'habitabilitat per poder registrar-se al mercat immobiliari.
- Apostar per unes polítiques públiques de lloguer i de venda adreçades a tota la població resident en un municipi, a partir de criteris clars, transparents i evitant que aquestes iniciatives fomentin més els tòpics al

voltant dels ajuts socials i la immigració a partir de la seva estructuració clara i justa i de la pedagogia social per part dels responsables polítics.

13 Interior:

- Donar als agents una formació específica en matèria de lluita contra el racisme i la xenofòbia, i de tractament de les persones estrangeres.
- Crear un organisme independent per investigar els presumptes maltractaments per part d'agents.
- Condemnar públicament qualsevol maltractament demostrat i provat.
- Reformular un concepte de policia al servei de tota la ciutadania i propera a la comunitat, no només a partir de la iniciativa de les Oficines de relació amb la comunitat sinó amb una aposta transversal de tots els estaments del cos policial.

14 Justícia

- Impulsar iniciatives a la política penitenciària per apostar per les vies de rehabilitació, otorgació de permisos etc. per tota la població reclusa més enllà del seu origen i la seva situació administrativa.
- Fomentar la sensibilitat en temes de lluita contra la discriminació dins el món judicial.

15 Garantir el desenvolupament de l'Estatut:

- Cal garantir el desenvolupament en polítiques del capítol de drets i deures de les persones com a garantia de treball per a la cohesió social.
- Igualment incorporar en les polítiques de manera transversal el principi recollit per l'Estatut de lluitar contra qualsevol tipus de discriminació racista.
- Afavorir la contractació estable en les oficines de la Generalitat als països d'origen. Considerem positiu el traspàs de competències, sempre que el model que s'impulsi sigui d'afavorir els permisos estables i no es practiquin polítiques selectives de discriminació en origen. Actualment, molts llocs de treball estables consten com a temporals, bé perquè que la llei permet que durin fins a 9 mesos o bé perquè s'encadenen contractes temporals per a la mateixa feina.

16 Mitjans de comunicació:

- Vetllar perquè en cap cas difonguin idees discriminatòries.
- Potenciar el seu paper de generadors de pedagogia social en l'afavoriment d'actituds socials en favor de la igualtat de drets i oportunitats, i en la normalització del fet migratori i la interiorització del respecte pels drets humans.
- Interlocució periòdica de SOS Racisme amb el CCRTV.

17 Garantir unes polítiques que afavoreixin la cohesió social i l'accés a la ciutadania:

- Dret al vot. Demanem un pronunciament públic del govern en favor del dret a vot, junt amb les gestions que siguin necessàries per fer possible un sufragi veritablement universal en els propers comicis municipals.
- Revisar els programes del Pla per la ciutadania lligant la seva conveniència a la consecució dels objectius polítics del Pla, dotar de pressupostos i crear mecanismes d'avaluació i de coordinació entre les diferents Conselleries.

- Implementar un pla d'acollida que doni com resultat una integració real de les persones nouvingudes.
- Coordinar amb les administracions locals unes polítiques que estiguin dins el marc legal de la Constitució i de l'Estatut i no augmentin l'apartheid jurídic que pateixen les persones immigrades, ni estigmatitzin als col·lectius més febles i apostin per normatives locals sancionadores o restrictives dels drets dels seus ciutadans independentment del seu origen. Crear espais d'intercanvi de visions i de debat per entre tots perfilar un model de societat més just.